

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [• Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. • Luovia aloja edistetään arvoketjuja vahvistamalla, tekijänoikeuden toimivuutta lisäämällä, mahdollistamalla aineettoman pääoman lisääminen taseeseen sekä eri sektoreiden kasvustrategioilla. Varmistetaan, että aineettoman pääoman erät voidaan ottaa huomioon yritysten taseessa. • Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoituksiin liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset

välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. • Tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää kehitetään ja ylläpidetään niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö ja järjestelmä tukee oikeuksien tehokasta lisensiointia ja ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä, sopimusosapuolten välillä vallitsee nykyistä parempi tasapaino, oikeuksien valvonta on tehokasta ja käytössä on kehittynyt tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri. • Tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuksiin ja tekijänoikeudella suojatun aineiston käytön korvaamiseen liittyvät intressit sekä tekoälyn kehittämiseen liittyvät laajemmat yhteiskunnalliset intressit otetaan tasapainoisesti ja läpinäkyvästi huomioon tekoälyteknologioita kehitettäessä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Luovan työn tekijät ja yrittäjät – Luovat ry on kotimainen yhteistyöverkosto, jonka tehtävänä on edistää luovan alan toimintaedellytyksiä mm. vaikuttamalla lainsäädäntöön sekä toimimalla luovan alan keskustelufoorumina ja tiedonjakajana. Edustamme luovalla alalla toimivia taiteilijoita ja tekijöitä, luovan alan yksityisiä yrityksiä ja mikroyrittäjiä sekä edellä mainittuja tahoja edustavia tekijänoikeusjärjestöjä. Roolimme muotoutuu tämän tehtävän ja jäsenjärjestöjemme linjausten pohjalta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteossa on tärkeitä linjauksia, kuten a) se että kulttuurin ja luovien alojen julkista rahoitusta ja rakenteita tulee parantaa niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu ja b) että taiteilijoiden sosiaali- ja työttömyysturvan ongelmia pitää korjata.

Haluamme nostaa vielä erikseen esille neljä näkökulmaa:

1. BKT-osuuden kaksinkertaistamistavoitteen saavuttaminen vaatii oikeansuuntaisia toimia

Taiteen ja kulttuurin toimiala on laaja ja sen merkitys kasvaa. On hyvä, että kulttuurin itseisarvon lisäksi selonteossa noteerataan luovien alojen elinkeinotoiminnan merkitys.

Kansainvälinen vertailu osoittaa, että Suomella on kasvuvaraa aineettomiin oikeuksiin nojautuvien toimialojen kasvussa. Pienellä kielialueellamme kasvu ja vientiin panostaminen vaatii sekä taloudellisia resursseja että osaamista.

Edistämistoimien kehittäminen yhteistyössä toimialan kanssa on elintärkeää. Tässä tarvitaan ministeriöiden välistä yhteistyötä. Osana selonteon toimeenpanoa kehittäminen on jalkautettava mm. työ- ja elinkeinoministeriön eri osastoille innovaatioista aluekehittämiseen, kotouttamisesta MAL-sopimuksiin, matkailun edistämisestä vienninedistämiseen ja kaupunkien toimintaan.

2 Toimialan asiantuntemus mukaan edistämistoimien kehittämiseen

On tärkeää, että edistämistoiminnan instrumentteja rakennetaan yhteistyössä toimialan kanssa. Luovan alan toimijoilla on asiassa paras asiantuntemus.

Vaikka hallitusohjelmassa on paljon luovien alojen kasvun ja viennin vauhdittamisesta, se ei ole vielä käynnistynyt tehokkaasti. Yhteistyön tarpeesta kertoo se että hallituksen budjettiesityksessä luoville aloille osoitetaan yhteensä 9 miljoonan euron rahoitusinstrumentti Business Finlandin myöntövaltuuteen T&K-toimintaan, vaikka luovien alojen yritykset eivät ole tähän asti käytännössä pystyneet hyödyntämään T&K-rahaa, vaan ainoastaan innovaatiotukia. Tämä rahoitusinstrumentti tulisi siirtää innovaatiopuolelle, jolloin yritykset pystyisivät hyödyntämään sitä paremmin.

Talousarvioesitykseen sisältyvässä av-tuotantokannustimessa on vastaavanlaisia ongelmia. Sen uudet rahoitusehdot tekevät kotimaisille yrityksille sen hyödyntämisen vaikeaksi. Minimiminuuttihinta ja minimibudjetin määrä nousevat niin paljon, että se rajaa suurimman osan kotimaisista hankkeista kannustimen ulkopuolelle nykyisessä markkinatilanteessa.

Tällaisten virheiden vuoksi jää kasvupotentiaalia hyödyntämättä kotimaisen IP:n ja niiden hankkeiden tuomien kansainvälisten investointien osalta. Tämä näkyy suoraan myös alan työllisyyslukuissa.

3 Elinkeino toiminnasta oma lukunsa

Kulttuurialat ja luovat alat ovat osittain päällekkäisiä, mutta niillä on myös eronsa. Kulttuurialoilla on paljon julkisten toimijoiden ja kolmannen sektorin ylläpitämää toimintaa, joka ei ole tuottoa tavoittelevaa ja jonka tulo voi sisältää julkista tukea.

Luovat alat ovat liiketoimintaa, joka kattaa kulttuuri- ja viihde sisältöjen valmistamisen ja esittämisen lisäksi laajan joukon arvoketjujen toimijoita ja toisaalta perinteisesti kulttuurisektoriin kuulumattomia toimialoja kuten media-ala ja mainos- sekä viestintätoimistot.

Siksi olisi perusteltua, että asiakirjassa olisi oma lukunsa luovan alan elinkeinotoiminnasta.

4 Kannustava tekijänoikeuslainsäädäntö

Tekijänoikeudella on fundamentaalinen merkitys luovien alojen yritysten, tekijöiden ja taiteilijoiden ansiotoiminnassa.

Kannatamme sitä, että tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää kehitetään ja ylläpidetään niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö ja järjestelmä tukee oikeuksien tehokasta lisensiointia ja ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä, sopimusosapuolten välillä vallitsee tasapaino, oikeuksien valvonta on tehokasta ja käytössä on kehittynyt tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri.

Luovien alojen ammattilaisten ja yritysten intressit ja tulee turvata tekoälyteknologioita kehitettäessä, koulutettaessa, käytettäessä sekä tekoälyn valmistamaa sisältöä käytettäessä.

Kaira Lauri
Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY